

Спілка рудих (скорочено)

Артур Конан Дойл

Артур Конан Дойл

Спілка рудих

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

(Розповідь ведеться від першої особи – лікаря Вотсона)

Якось восени минулого року Вотсон завітав до свого друга Шерлока Холмса й побачив у нього літнього джентльмена, огрядного, червонощогого і з вогненно-рудою чуприною. Вони захопилися якоюсь розмовою. Рудого звали містер Вілсон. Холмс запросив Вотсона до розмови і, опустившись у крісло, склав руки одна до одної кінчиками пальців, як завжди, коли поринав у роздуми.

Холмс сказав вислів, який не раз повторював: найдивніші й найнеповторніші речі бувають пов'язані не з великими, а з малими злочинами, часом такими, коли навіть важко з певністю сказати, чи перед вами справді злочин. Він попросив містера Вілсона ще раз розповісти усе, щоб Вотсон був у курсі справи.

Вілсон був звичайнісінький чоловік, товстий, бундючний і повільний. Нічого незвичайного у нього не було, крім вогненно-рудої чуприни й дуже засмученого виразу обличчя. Джейбез Вілсон показав Вотсону у своїй старій газеті якесь оголошення. Вотсон прочитав: "Спілка рудих. В рахунок посмертного дару покійного Іезекіїля Гопкінса з Лебанова, штат Пенсільванія, США, відкрито ще одну вакансію, на яку має право член Спілки; платня чотири фунти на тиждень за суто номінальну службу. Кожний чоловік з рудою чуприною віком понад двадцять один рік, здоровий тілом і духом, може бути прийнятий до Спілки. Звертатись особисто в понеділок об одинадцятій годині в контору Спілки, Фліт-стріт, Попс-корт, 7". То була газета "Морнінг кронікл" за число рівно два місяці тому.

Джейбез Вілсон розповів, що має невеличку позичкову касу на майдані Кобург, неподалік Сіті. Діло не дуже велике, і останніми роками він ледве заробляв собі на прожиття. Колись мав двох помічників, але зараз – лише одного: він згодився працювати за половину платні, аби вивчити справу. Звати помічника Вінсент Сполдінг. Він міг би влаштуватися набагато краще і заробляти вдвічі більше, але працює у Вінсента. Холмс сказав, що помічник – ще більш незвичайне явище, ніж саме оголошення. Вілсон сказав, що помічник має ваду: багато фотографує, а тоді ховається в підвал й проявляє знімки. Працює у Вілсона ще чотирнадцятирічна дівчина, що варить їсти, як уміє, та прибирає. Оце й усі, бо Вілсон вдівець, а дітей не має. Всі троє жили тихо, під своїм дахом. А оголошення вибило їх із колії. Сьогодні минуло рівно

вісім тижнів з того дня, коли Сполдінг показав оголошення Вілсону. Вілсон рідко виходив з дому, тому не був у курсі справ у місті. Сполдінг розповів, що у Спілці рудих є гарна вакансія на дві сотні фунтів на рік. Адже її засновник, який уже помер, хотів допомагати усім рудим. Сполдінг порадив Вілсону піти до контори рудих. Вони зачинили касу і пішли. Виявилося, що оголошення зібрало багато рудих. Але Сполдінг зауважував, що людей із справжніми, живими, вогненно-рудими чупринами було небагато. Друзі зусиллями Сполдінга зуміли проштовхатись крізь потік людей і незабаром опинились у конторі.

У конторі стояли тільки два стільці та сосновий стіл, за яким сидів маленький чоловічок, ще рудіший, ніж Вілсон. Він казав кожному претендентові кілька слів і в кожному знаходив ваду, яка не дозволяла взяти його на роботу. Але Вілсона дуже легко прийняли на роботу. Чоловік, що приймав на роботу, підійшов до вікна й гукнув униз, що вакансію зайнято. Звідти долинуло розчароване зітхання, натовп швидко почав розходитись, і невдовзі всі руді голови зникли.

Вілсон сказав, що має власну роботу, але йому повідомили, що робота у Спілці рудих буде лише з десятої до другої пополудні. Сполдінг запевнив, що чудово сам впорається в касі. Зарплата мала бути чотири фунти на тиждень, а робота – просто бути в конторі або принаймні в будинку, де вона міститься, весь час. І потрібно просто переписувати "Британську енциклопедію". Вілсон не міг повірити у своє щастя і запідозрював обман. Вінсент Сполдінг як міг підбадьорював Вілсона.

Три тижні Вілсон переписував енциклопедію і отримував гроші. Чоловік, що перевіряв роботу все рідше приходив перевіряти, чи Вілсон не покинув приміщення, адже це суворо заборонялося. Отак минуло вісім тижнів. А сьогодні вранці усе закінчилося. Вілсон прийшов на роботу, але двері були замкнені і там було оголошення, що Спілку рудих розпущено.

Холмс і Вотсон розреготалися, і Вілсон образився. Але Холмс сказав, що дуже хоче зайнятися цією справою. Вілсон розповів, що пішов до хазяїна будинку, де був офіс Спілки рудих. Але той сказав, що про ні яку Спілку рудих не чув, і квартиру винаймав рудий Вільям Морріс, хоч цей рудий представився Вілсонові, як Дункан Росс. Вілсон боявся, що за цей тиждень втратить чотири фунти.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Холмс почав розпитувати про помічника Вілсона – Вінсента Сполдінга. Вілсон розповів, що той працює у нього десь з місяць, прийшов по оголошенню і згодився лиш на половину платні. Вінсент – невеличкий на зріст, кремезний, моторний, на обличчі ні бороди, ні вусів, хоч йому вже під тридцять. На лобі – біла пляма від кислоти. Холмс спитав, чи не має Вінсент сережок. І Вілсон сказав, що має.

Холмс сказав, що найбільш химерні речі виявляються найменш таємничими. Він сказав, що куритиме і думатиме. Холмс скоцюрбився в кріслі, підтягнувши коліна аж до свого орлиного носа, застиг так, заплющивши очі, а його чорна глиняна люлька

вистромилась уперед, наче дзьоб якогось дивного птаха. Вотсон вже був подумав, що Холмс спить, та й собі закуняв, коли раптом він схопився на ноги, як людина, що дійшла твердого висновку, і поклав люльку на камін.

Холмс сказав, що сьогодні в Сент-Джеймс-холі грає Сарасате, і під цю свою улюблену німецьку музику він хоче подумати. Тому Холмс і Вотсон відправилися туди, але по дорозі заскочили до конторки Джейбеца Вілсона. Шерлок Холмс, схиливши голову набік, зупинився перед позичковою касою, і його очі, оглядаючи її, яскраво блиснули з-під примружених повік. Потім він повільно пройшовся вулицею, так само пильно вдивляючись у будинки. Нарешті біля позичкової каси він двічі чи тричі щосили вдарив по бруківці своєю палицею, далі підійшов до дверей і постукав. Двері відчинив жвавий, чисто поголений молодик і запросив Холмса увійти. Але Холмс лише запитав дорогу на Стренд і звернув увагу на коліна Вінсента.

Холмс і Вотсон рушили з Сакс-Кобург-сквер і зайшли за ріг. Тут була одна з основних артерій міста, що зв'язувала Сіті з його північною та південною половинами. Проїжджа частина була геть уся забита навантаженими хурами, що рухались двома зустрічними потоками, а тротуари чорніли юрбами перехожих, які квапились у своїх справах. Дивлячись на шерехи багатих крамниць і поважних ділових контор, важко було навіть уявити, що з другого їх боку притулився занехаяний, забутий майдан, де була каса Вілсона. Холмс уважно розглянув і запам'ятав розташування будинків: тютюнова крамниця Мортімера, газетна крамничка, кобургська філія міського й приміського банків, далі вегетаріанський ресторан і каретні майстерні Мак-Форлейна.

Згодом друзі рушили слухати музику. Шерлок Холмс кохався в музиці і був не лише добрим виконавцем, але й неабияким композитором. Вотсон не міг пізнати у другові детектива, бо той, коли слухав музику, мав лагідне, усміхнене обличчя, томливі, замріяні очі.

Після концерту Холмс сказав, що на Кобург-сквері готується великий злочин, але друзі встигнуть перешкодити йому. Він сказав Вотсону взяти револьвер. Друзі розійшлися, а зустрітися мали сьогодні ввечері о десятій. Вотсон нічого ще не розумів і переживав через власну тупість.

Ввечері друзі зустрілися на Бейкер-стріт. Біля під'їзду Холмсового помешкання стояли два кеби. У Холмса було два чоловіки: Пітер Джонс – агент поліції, і ще один – містер Меріуезер. Джонс говорив, що дуже вже хоче зловити Джона Клея – вбивцю, злодія, фальшиивомонетчика і зломщика, дід якого був герцог, а сам він учився в Ітоні і в Оксфорді. Мозок його такий же вправний, як і пальці. Одного тижня він здійснює крадіжку зі зломом у Шотландії, іншого – збирає гроші на будівництво дитячого притулку в Корнуелі. Уже кілька років Джонс ганяється за ним, а ще й раз у його не бачив.

Двома кебами чоловіки вирушили на Фарінгдон-стріт. У кебі Холмс повідомив Вотсону, що Меріуезер – директор банку, і особисто зацікавлений у сьогоднішній справі. Директор банку і Джонс їхали іншим кебом.

Коли усі приїхали, містер Меріуезер повів друзів у свій банк. Чоловіки пройшли

через багато дверей, поки опинилися у величезному чи то склепі, чи то підземеллі, захащеного великими й важкими ящиками.

Холмс наказав поводитися тихо. Меріуезер усівся на ящик, а Холмс опустився навколішки і з допомогою ліхтаря та збільшувального скла заходився ретельно вивчати щілини між плитами. Це забрало в нього кілька секунд, а тоді він підвівся й сховав скло в кишеню.

Холмс пояснив Вотсону, що тут у ящиках зберігається французьке золото, і запас золотих зливків зараз набагато більший, ніж прийнято тримати в одному відділенні, і члени правління виявляють з цього приводу неабиякі побоювання. Детектив сказав, що десь за годину настане вирішальний момент у всій цій справі, і усім слід зайняти потрібні місця. Він став за одним ящиком і сказав Вотсону стріляти, якщо злочинці стрілятимуть.

Детектив зачинив дверцята ліхтаря, і всі поринули в суцільну темряву. Проте в повітрі чути було запах гарячого металу, а це свідчило, що ліхтар горить і готовий спалахнути першої-ліпшої миті. Холмс сказав, що злодії можуть втекти назад через будинок на Сакс-Кобург-сквер. Але Джонс сказав, що зробив, як радив Холмс: там уже є інспектор і двоє констеблів.

Через годину з'явився проблеск світла. Спершу це була всього лише тьмяна цяточка на камінній підлозі. Далі вона видовжилась і перетворилася на жовту смужку, потім несподівано й безшумно утворилася щілина і з'явилася рука – біла, майже жіноча рука, яка ніби щось шукала в колі світла. З різким скреготом одна з широких кам'яних плит відсунулась набік. Утворився широкий квадратний отвір, з якого заструменіло світло ліхтаря. Звідти визирнуло чисто виголене, схвильоване обличчя. Чоловік витяг нагору свого спільника, теж маленького та гнучкого, з блідим обличчям і кучмою яскраво-рудого волосся. "Шлях вільний, — прошепотів він. — Ти взяв мішки й зубило? О, чорт! Стрибай, Арчі, стрибай, а я їх затримаю!". Шерлок Холмс рвонув уперед і вхопив Джона Клея за комір. Другий пірнув назад у нору. Джонс учепився йому в поли, але лише відірвав шматок піджака. Клей був спокійним і просив називати його "сер", бо він герцогського роду. А на його спільника уже чекав інспектор.

Меріуезер сказав Холмсу, що навіть не знає, як дякувати. Детектив сказав, що має власні невеличкі рахунки з містером Джоном Клеєм.

Зранку Холмс сидів з Вотсоном на Бейкер-стріт за склянкою віскі з содовою. Детектив говорив, що зразу було зрозуміло, що переписування "Британської енциклопедії" переслідувало єдину можливу мету – щодня на кілька годин усувати з дому лихваря. Чотири фунти на тиждень – це проста принада, на яку спіймався Вілсон, та й що вони важили для злодіїв, коли гра йшла на тисячі! Почувши про помічника, який найнявся у лихваря за половину платні, Холмс зразу збагнув, що в нього є на це поважні причини.

Холмс пояснив, що коли стукав тоді палицею по бруківці, почув глухий звук, а коли питав дорогу у Клея, побачив, що коліна його штанів зношені, м'яті, брудні. Вони свідчили про довгі години копання. Найзручніший день для злочинців був саме вчора:

субота давала їм два дні на втечу. Холмс казав, що цей випадок врятував його від нудьги, хоч вона знову наступає. "Все моє життя – безперервне зусилля врятуватися від банальної одноманітності існування. А отакі маленькі загадки допомагають мені в цьому", — сказав Холмс і згадав рядки, які писав Гюстав Флобер у листі до Жорж Санд: "Людина – ніщо, робота – все".

*Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.*